

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

Луцьк – 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, за освітньо-професійною програмою Фінанси, банківська справа та страхування

Розробник: Борисюк О. В, доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук, доцент

Силабус погоджено:

гарант ОПП

Фінанси, банківська справа та страхування

Наталія ПРОЦЬ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів

протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувачка кафедри:

Олена СТАЩУК

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
денна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Фінанси, банківська справа та страхування, Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150 / 5		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
		Лекції 24 год.
		Практичні (семінарські) 30 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 10 год.
		Самостійна робота 86 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: БОРИСЮК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

Науковий ступінь: кандидат економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри фінансів

Мобільний телефон: 095-58-73-507

E-mail: borisjuk.lena@vnu.edu.ua.

Електронний розклад: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>.

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Освітня компонента «Соціально-економічна безпека» належить до переліку вибірових дисциплін циклу професійної підготовки бакалавра за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» та спрямована на формування у студентів системи компетентностей щодо вивчення закономірностей та загроз соціально-економічної безпеки держави.

2. Пререквізити. Знання з фінансів, податкової системи та бюджетної системи, загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Постреквізити. Вивчення курсу сприятиме кращому засвоєнню освітньої компоненти «Соціально-економічна безпека».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою вивчення освітньої компоненти «Соціально-економічна безпека» є формування у студентів теоретичних знань з питань вивчення закономірностей, напрямів, загроз соціально-економічної безпеки держави з метою формування критичного усвідомлення сучасних соціально-економічних процесів.

Завдання освітнього компонента:

- обґрунтувати та забезпечити розуміння студентами теоретико-методологічних основ процесів формування та гарантування соціально-економічної безпеки в життєдіяльності людей;
- розкрити місце і роль соціально-економічної безпеки в контексті формування сучасної соціально орієнтованої ринкової економіки;
- показати специфіку проблем гарантування соціально-економічної безпеки в умовах ринкової глобалізації економіки України;
- проаналізувати та засвоїти найперспективніші тенденції і напрями гарантування соціально-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівнях;
- сформувати у студентів знання та навички аналітичної оцінки соціально-економічної безпеки як специфічного ресурсу і результату функціонування економіки.

Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких студент набуває в результаті вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Програмні результати

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи соціально-економічної безпеки							
Тема 1. Сутність та значення соціально-економічної безпеки в умовах військового стану	17	2	4		1	10	О, Д, ДС, Т / 10 балів
Тема 2. Суб'єкти та об'єкти СЕБ	17	2	4		1	10	О, Д, ДС / 10 балів
Тема 3. Загрози СЕБ та механізм їх нейтралізації	19	4	4		1	10	О, Д, ДС / 15 балів
Тема 4. Дослідження проблем підтримки СЕБ в період військового стану	20	4	4		2	10	О, Д, ДС / 15 балів
Разом за модулем 1	73	12	16		5	40	50 балів
Змістовий модуль 2. Основні складові соціально-економічної безпеки							
Тема 5. Демографічна складова соціально-економічної безпеки.	19	2	4		1	12	О, Д, ДС / 10 балів
Тема 6. Інформаційна складова соціально-економічної безпеки.	19	2	4		1	12	О, Д, ДС / 10 балів

Тема 7. Фінансова складова соціально-економічної безпеки	21	4	4		1	12	О, Д, ДС / 15 балів
Тема 8. Рівень життя населення: індикатори стану й методологія визначення	18	4	2		2	10	О, Д, ДС / 15 балів
Разом за модулем 2	77	12	14		5	46	О, Д, ДС / 10 балів
Всього годин / Балів	150	24	30		10	86	100

Форма контролю*: О – опитування; Д – доповідь, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/ робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота, Р – реферат, аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в підготовці до модульного контрольного оцінювання за питаннями, підготовленими викладачем на основі лекційного матеріалу та з використанням відповідного навчально-методичного забезпечення.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка консультацій. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових та контрольних завдань. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Навчання також може відбуватись в онлайн формі з використанням програми Zoom або Teams office 365 за погодженням із керівником курсу за наявності об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.). Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов’язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату, що регламентовано Положенням ВНУ ім. Лесі Українки «Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату».

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, перескладаються в час консультацій без зниження оцінки. Складання модулів відбувається лише раз відповідно до встановленого терміну, оскільки є можливість отримати бали на іспиті. Завдання, які

виконуються в групі із залученням інших студентів (наприклад рольові ігри), не перескладаються.

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені силабусом навчальної дисципліни, зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnoi.pdf). Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

Наприклад, сертифікат, одержаний за результатами проходження курсів «Просто про гроші», «Основи фінансів та інвестицій» (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:PUMB+SM101+2021_T1/about, https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+FIN101+2020_T2/about) може бути зараховано як ІНДЗ в обсязі 8 балів. Як ІНДЗ можна зарахувати проходження онлайн-практики в одному із банків (наприклад, <https://kek.edu.ua/news/bezkoshtovnij-onlajn-kurs-ukrsib-praktyka-online/>).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але не пізніше 1 грудня та 1 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів. За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf).

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;
- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів;

– перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів;

– подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Якщо студент успішно виконав усі запропоновані викладачем завдання й отримав остаточну оцінку не меншу, ніж 60 балів, підсумкову оцінку він отримує без складання заліку. Така оцінка виставляється в день проведення заліку за умови обов'язкової присутності студента.

Питання до заліку

1. Сутність соціально-економічної безпеки (генезис, рівні, категорії).
2. Відповідність системи знань про економічну безпеку критеріям сутності науки.
3. Об'єкти соціально-економічної безпеки України.
4. Суб'єкти соціально-економічної безпеки України.
5. Структура соціально-економічної безпеки України.
6. Предмет соціально-економічної безпеки України. Генеза категорій „соціально-економічна безпека”. Співвідношення понять „загроза”, „індикатор безпеки”, „порогові значення індикаторів”.
7. Особливості забезпечення соціально-економічної безпеки. Характеристика підходів до визначення соціально-економічної безпеки. Сутність соціально-економічної безпеки залежно від наукових підходів.
8. Бюро економічної безпеки: суть, роль у забезпеченні економічної безпеки держави.
9. Індикатори економічної безпеки та їх моніторинг. Класифікація індикаторів соціально-економічної безпеки.
10. Сутність граничного рівня безпеки. Характеристика граничних значень соціально-економічної безпеки. Кількісний вимір впливу окремої загрози.
11. Загрози СЕБ та їх нейтралізація.
12. Дослідження проблем соціально-економічної безпеки для пізнання особливостей соціально-економічного розвитку країни в період військового стану.
13. Роль РНБ в системі забезпечення СЕБ.
14. Фінансова безпека України: сутність, виклики та загрози.
15. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.
16. Служба безпеки на підприємстві. Об'єкти захисту економічних інтересів підприємства.
17. Економічні злочини, які впливають на стан економічної безпеки підприємства.
18. Інноваційна безпека України: загрози та шляхи зниження.

19. Соціальна політика та проблеми забезпечення фінансової безпеки людини.
20. Боргова складова фінансової безпеки держави.
21. Ризики та загрози боргової складової національним економічним інтересам та фінансовій безпеці держави.
22. Критерії та індикатори оцінки боргової безпеки держави.
23. Аналіз показників боргової безпеки України.
24. Боргова стратегія та механізм забезпечення боргової безпеки держави.
25. Валютна безпека як складова фінансової безпеки: суть і загрози.
26. Індикатори стану валютної складової фінансової безпеки держави.
27. Аналіз сучасного стану валютної безпеки держави.
28. Безпека банківської системи як складова фінансової безпеки держави.
29. Систематизація загроз фінансовій безпеці комерційних банків.
30. Індикатори оцінки фінансової безпеки банківської системи та банківської діяльності.
31. Інформаційна безпека України: суть, значення та загрози.
32. Сутність бюджетної безпеки національної економіки.
33. Класифікація загроз бюджетній безпеці держави.
34. Оцінка рівня бюджетної безпеки України.
35. Безпека страхового ринку України : індикатори та загрози.
36. Суть продовольчої безпеки, її складові.
37. Забезпечення продовольчої безпеки України.
38. Принципи продовольчої безпеки України. Критерії продовольчої безпеки.
39. Удосконалення механізму забезпечення продовольчої безпеки в Україні.
40. Головні завдання державного регулювання АПК в контексті забезпечення продовольчої безпеки України.
41. Місце енергетичної безпеки у забезпеченні національної безпеки України.
42. Формування системи індикаторів для оцінювання рівня енергетичної безпеки України.
43. Методологія визначення меж безпечного існування індикаторів енергетичної безпеки України
44. Демографічні загрози та їх показники. Принципи забезпечення демографічної безпеки.
45. Мета і завдання демографічної безпеки.
46. Соціально-економічні індикатори рівня життя населення.
47. Доходи населення як параметр безпеки людини. Прожитковий мінімум та нормативний споживчий кошик.
48. Бідність як соціально-економічне явище та шляхи її подолання.
49. Поняття безпеки особи: зміст та параметри.
50. Національна безпека держави в системі ціннісних орієнтацій особи.
51. Соціальний статус та соціальна роль особистості.

52. Основні міжнародні документи про права людини як нормативна складова безпеки особи і національної безпеки держави.

53. Фінансова безпека людини у контексті зміцнення економічної безпеки країни.

54. Основні критерії оцінки ефективності соціальної політики і рівня життя населення та індикатори стану фінансової безпеки людини.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Черчик Л. М. Основи економічної безпеки: курс лекцій / Лариса Миколаївна Черчик, Олена Володимирівна Борисюк, Олена Володимирівна Стащук. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2018. 93 с.

2. Фінансовий ринок: Навчальний посібник / Н. В. Трусова, С. А. Нестеренко, І. Є. Якушева та ін. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.

Додаткова

1. Борисюк О.В. Соціоекологічно-економічна безпека держави. *Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія* / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С. 59-68.

2. Борисюк О.В. Структура соціоекологічно-економічної безпеки держави. *Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія* / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С.182- 190.

3. Борисюк О.В. Економічна безпека держави. *Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія* / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018.С.190-200.

4. Борисюк О.В. Національна модель соціоекологоекономічної безпеки. *Концептуальні основи соціоекологоекономічної безпеки: колективна монографія* / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С.285-291.

5. Стащук О.В., Борисюк О.В. Передумови та проблеми забезпечення соціоекологоекономічної безпеки держави. *Концептуальні основи соціоекологоекономічної безпеки: колективна монографія* / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен. 2018. С.333-361.

6. Коковіхіна О. О. Фінансова безпека: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. 102 с.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
3. Національний банк України веб-сайт. URL: www.bank.gov.ua.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>.
8. Цивільний кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Rising to the challenge: M&A in Ukraine. URL: https://aequo.ua/content/news/files/aequo_ma_research_2017_1492069611_ua.pdf.